

25706

Östergötland

Landsmåls- och Folkminnesarkivet
Uppsala

Tjärstads sn

Aggemark, Per. 1964.

4/8 64

11.11.75 frägel. M. 188 Vård och användning
av vilda träd, buskar och örter på inägor.

19 bl. 42

21/8 66

Forts. av svar på frägel. M. 188

13 " "

Växnamn etc.
för realkat.
av AL 1976.

Vård och användning av vilda träd,
buskar och örter på inägomark.

Östergötland
Tjärstads s:n
f.d. Kinda h:d

Var/Landsmålsarkivets frågelista N 188.

"Lindar dom hamlade de och sedan
aspar dom brukade de ^{ja} hamla."

(Lindor som hamlades de, a spar
aspar som brukats de a hamla). "De [där]
lindarna i Hallsta ängar dom brukade
^{ja} hamla" (or de lindorna i Hallsta
ängar som brukats de a hamla).

(Vfr.)

Men det var inte alla, som an-
såg det lämpligt att hamla träden.

"Det var en gubbe, som kom (till en
bonde) och ^{berättade} vilde hacka löv. 'Ja ska
inte hugga ner träden, bara hamla

dom" (de var en gubbe, som kom
a vilde hacka löv. 'Ja ska inte hugga
ne' fräna ^{barn} hamla dom) sade han.

"Nej, det låter (s. låter) du bli (sade ägaren). Hugg

huvudet av dig, får du se hur det går." (na, da lats' que bhr̄. tung hūvst a a dāj, fa qm̄ sī hūm qd gār!)

"Äh det hörde jag ^{aldrig} ~~inte~~ talas om att de hämtrade. Det lövet det är inte fören." (äk de hōps ja älor tās̄ sīn, al d hāmbrds. dā lqvst de är mts fāra)

"Björkar och lönnar hämtrade de allt och askar med, men det var ju inte så bra tōv." (björkar a lönnar hāmbrds de allt a āsker mē mēn de va ju mts så brā tōv).

! [de] (VR)

"Hästarna brukade hacka äsplov åt." (hāsta brukt de haks āsplov āt). "Lövet utav gamla björkar var bäst. Se de unga björkarna hade beskt för. Se sådant där busklöv det var på beskt, så det är inte gärna." (lqvst mta gāmbs björkar va bēst. se de unga björkarna had bēskt fōv. se sant där busklōv dā va så bēskt, så de är mts)

jäms). "Sådana där björkar, som
växte fort, på dikesrenar och så
där, som skulle man inte hacka
löv av." (Såna där björks som
växte fort, på dikesrenar och
så där där skulle man inte hacka
löv av).

- "Sådlöv (-säl-) det var ^{higade} hägna efter
(= pitjasta i) både får och kor." (Sådlöv
det var de hägna ätor ba får och
kor).

"Ehven han var nog bra. Det vart
hett av den, men han var så segbrunnen,
och han fick lov att vara väl torr."
(Ehven han var nog bra. De vart
hett av den, men han var så seg-
brunnen, och han fick lov att vara
väl för torr).

"Sådan skulle de ju hugga stäv. De
klöv sönder det. De gjorde tunnor och
kuttingar (= små kaggas) utav de där."

(Sådan skulle de ju hugga stäv. De klöv

sons f. de gods tünor a küntrö
nita d. dör).

4.

"Det barkade de dom och sedan hacka
de barken och sålde till garverierne.
Det hade de karingar att sita och hacka
den där fjocka ekbarken i tärningar"
(de barkto de dom a sån häls
barkon a sålde te garveria (!)
de hade de järns te sita a häls
den där zaks ekbarkon i tärningar).

[saka]

"Det fick de sita och hacka bark." (de
fick de sita a haks bark).

"Det var särskilda karlar som högg stäv.
Det var inte för vem som helst att slå sig
an med (= ge sig på, ta itu med)." (de var
särskilda (!) kärs, som högg stäv.
de var inte för vem som helst
te slå på sin mä).

"De barkade, vartefter de tog mer (= fällev)
clom (chama). Det rensade de av (= avveckl,
tog bort) de mesta chama." (de barkades
varats de to né dom. de rensats de a

de mästas (korra), när det blev sådan
efterfrågan på stäv. Det var, innan
medel. var helt ruten.

"De flängde av barken, så det fick väl
lov att vara, kan jag tro, när det var
lite i saven." (de flängdes av barken
så de fick lo lov att vara - kan 'a tro,
~~na~~ na de väl fick i saven).

"Det var olika längder" (de var olika
längder) avpassade efter olika storlekar
på laggkärlen. "De fick lov att vara
lite tillryckade," (de fick lov att vara lite
tillryckade).

[på stävämne-
na]

"Det här vardags (d.v.s. laggkärl, som
dagligen användes i hushållet), byttor och
baljor, det gjorde de utav gran och
tall. Men det höll inte länge. Ja, om
de kunde få tag i utav tall det som
var tyngt (d.v.s. p^u, k^udd^u) det höll
allt, men det var de inte så många med."
(de har vådas, byttor att baljor de gjorde
de utav gran att tall. men de höll

mycket långt. ja, som du kanske får läsa 6.
i minsta täl då som var tyvärr då
hållt allt, men då var det inte så
någon vid).

Det var en som hette Sandström,
som köpte upp ekarna här ikring.
Och han skickade väl av med det
någonstans. jag vet inte, var han
skickade det. (Då var en som hette
Sanderström som köpte upp ekarna
här ikring, och han fick till en
mycket någonstans. ja vet inte, var
han fick till).

"Till ekarna (ekarna) till vagnen fick de
väl ~~var~~ lov att ha eke (ektra, ektra)
(te eka te vagnen fick de lov
te ha eke).

"Och på senare tiden skulle de ha
eke till golv i svinkhus och stall, för
det höll bättre. (Och på senare tiden
skulle de ha eke till golv i svin-
hus och stall, för det höll bättre).

"Le Alfred Nilsson (en bonde i Sönderby) han skulle ha ett till allting. Ekoken kallade de honom för det." (se alfrs nilsa han skulle ha ett te allting. ekohsson kallas de'n för det)

Använde man ekvirket till möbler? "Inte det tror jag de hade till möbler. Det var al, som var så på modet till möbler (mån meddel. var ung). Men det höll ju inte mått. Det hållde (= drogde) inte länge, förrän det var maskätet, så det var som tröss (= små smulat trä) alltihop." (mås de tror 'a de hådd te möbler. de var al som var så på modet te möbler. man de höllt mits nät. de ts qs mits läng, förrän de var maskätet, så de var som tröss alltihop).

"Till ändarna på båtarna har de kanske ek, men själva bräderna det är nog inte ek." (te ona på båta (roddbåtar) ha qr kämp ek, man själv trära (= borden) de är nog mits ek).

"De brukade fodra svinen med ällan"
(de brukade föda svina med äta).
Ällonen (älåna, vnt. n.).

"Vi har ett par chac här på vår tomt.
De har växt fort, tycker jag. Men någon
gammal ek har vi inte här." (vi har
ett par äcker här på vår tomt. De ha
växss fört tycker 'a. men när gammal
ek här vi inte här)

"Den där eken vid Labbenmäla hon var
gammal, när vi kom hit för sjätte
år sedan." (den där eka vid Labbenmäla
hon var gammal när vi kom hit för
sjätte år sedan). Och en lind hade de med
(vid Labbenmäla*, granngården till Nyhagen). Hon
var gammal förskräckligt, men den
hon blåste sönder i fjol vinter. Nest
(= nästan) halva var det väl, som kom
ner och låg på backen. De hade
bänkar uppe i den där linden. (a
e lín här de må. hon var gammal

fr s. 17!

*/Sj på
grannplanen
utan i vnt
likt ängs-
parti alldeles
utanför den
inlånade gir-
den (tomten?).

pojkar och flickor; man där har blott
sömn i fjol vintor. mest häls
vår de ls som kām nēr ā lā på
båken. de had bärkes spī den
de fina).

"För då var det så viktigt, att de
skulle ha en ask mitt på gården
- en rundel /meddel. menade tvöligen, att
det var en gräsbädd rundel mitt på gården och
att asken planterades i dess mitt. Och där
(askarna) ympade de och vände kvistarna
neråt, så de växte ner, så det var som
en berrä. Och det hade de bänkar inunda
och ett bord i mitten. Det (trädet) skulle
vara ask." /för då var det så viktigt
att de skulle ha en ask mitt på
gården - en rundel. och där ympade de
och vände kvistarna neråt, så de
växte ner på de växt från en bädd.
och de had en bärkes - minner
och ett bäl i mitten (runt stammen). de
skulle vara ask).

"Vid Kullen (meddel: i prästhem i
Lonebo by) hade vi gamla askar
och lönnar. (De kullen hade vi
gamla askar & lönnar), vilka
delvis står kvar än i dag (sommar 1964),
dels på ömse sidor om grunden ut mot
landsvägen, den på gårdsplanen.

"Jag har allt hört talas om väd-
trä, men jag kan inte minns, att
de har haft några här (i byn), (ja
har allt hört talas om vädträ, men
ja kan inte minns, att de har haft
någon här).

"Vid Lötten (ett torpställe ej långt från
sjön Rön i Tjärstad skogsbygd) där hade de en
fläderbuske, men det fanns ingen här
i närheten, som hade någon sådan buske."
(De Lötten där hade de en fläderbuske,
men det fanns ingen här i närheten
som hade någon sådan buske).

"De kokte fläder att baka brödsvar

(= förkyllning) med. Det plockade de nog
och förkade de som ville ha sådant.
Blommorna var det de köpte, "för
kårets frädsfe te boks brösträck
mä. de plätts de nog a tårts
de som vls här sånt. Blåmossa
vår da de köpts).

Thamma hon köpte välling på lite
mjöl och mjölk, och så hade hon talgi.
Och det skulle vi dricka varmt och gå
och lägga oss och hölja på oss, men
det var vi inte hägna efter (= förtjusta)
/mamma ha köpts välmz på lufs
mjöl a mjölk, a så had ha talgi.
a de skulle vi dricks varmt a gå a
lägg oss a hölja på oss, men
da va vi inte hägna efter).

"Malört (= malört) det fanns vid Kullen
förr, växte fullt i buskarna. Och det
var så beskt så. Det pröade sig och
växte var som allt i buskarna och
snåren i trädgården. /malört de fanns

12.
ve künlon för, växsts frukt & buska,
a da va på bēsket så. da frōds sa
a växsts vä' p'm hēlet & buska a
snāra & trāgan). "Mamma hon
skär av de där stånden och torhade och
lade i garderoben. Det fridde (= friade)
mot mōtt (= mål), trōds hon. Men det
trōds jag sedan, att det blidde mōtt
utav det där. Men det tror jag dä inte.
Men inte tror jag det fridde så väst
när man hade en hopar gamla ullna
kläder (= yllekläder) inne om pōmrarna.
Mamma ho skär a de där stāna
a trōkts a hād & gadsrāben. De
frids mot māt, trōds ho, man de
hōgs ja sän, at de sän, at de
blids māt utav de där. man de
tror 'a da inte. man inte tror 'a
de frids så väst yās en hād
en hopar gamla ullna klär
ino om pōmrarna).

"Vi var så tēta at (= ledar pī, trōta) māt-

örten, men vi fick inte rota ut den" (vi
 va sa l^{ts} at m^äl^öft^{en}, man n^o f^oll
 inte r^ot^o ut en).

Användes m^äl^öft^{en} till att driva in bⁱn i kupan,
 då de svärmade? "Nej, det var kassöf
 (= älggräs?) vi brukade leta r^öt^o p^å och
 guida kuporna med, när bⁱn
 svärmade. Vi brukade mest p^åta ta
 bladen och bälarna (= stjälkarna) med.
 Blommor brukade inte p^åta vara några,
 när bⁱn svärmade. Det var mest
 vid midsommartiden." /na de va
 k^äs^öf v^o brukts leta r^öt^o p^å a g^ui
 k^up^ora m^ö, när bⁱn svärmds. v^o
 brukts m^äst a ta bl^åna a b^öka
 m^ö. bl^ömmor brukts inte a v^ä
 när, när bⁱn svärmds. de v^ä
 m^äst v^o m^öss^oftⁱⁿ).

Vilka trädslag användes till alléträd?
 "Det var ju mest almar och lind,
 ja, lönnar och askar har de allt
 haft med, men de är inte så bra. Lönnar

de skräpar ju så dant (= så förfärligt),
både när de blommar och när löven
faller av." (de va ju mest åt mer
å tin, ja, löver a äster tå
de ält' hätt mæ man de a int sa
~~de~~ brå. Lövs de skräpar ju så
dant, ~~va~~ ba na de blommar a na löva
fäls a).

"Stora säddar (= sålgträd) det finns
knappast." (stors sädd de finns knappst).

"Till smörbytor ville de - gärna ha sädde
(= sålgvirke) de här gamla laggaregubbarna.
De det bliddo ingentav det träl." (te
smörbytor vels de gärs tå sädd
de här gamla laggaregubba. m
de bliddo mæn smät a de träl)

* [smak]

"Benvéd det har jag ält hört talas om,
men jag vet inte vad det är." (benvé de
har 'a ält' hett fäls sin, mæn
ja vet int va de ä)

Barberisbär (= berberis) (barberisbär). Nu
har de det vist till häckar, men förr

ett tag skulle de ju rota ut dom, för det
skulle bli rost på säden utav dom,
sade de." / nu här är 't vist te häls,
man för et tag skulle de ju rota
ut dom, för då skulle bli rost på
på säa utav dom, så de).

"Je förr di skulle de raske bort alla
enbuskar, när de skulle ha bet
åt djuren. Men nu kvistar de opp dom
och är så rädda om dom." / nu för de
skulle de raske bort äls enbuskes
na för skulle ha bet åt gåvra. men
nu kvistar de opp dom a a så räds
om dom). — "Äne det är segt och starkt.
De brukade [att] vilja ha enbuskar till
staver (när man lagnade gårdsgården). Enstavvar
de var så vida ~~te~~ präktiga (så mildigt bra;
'vida' är en rent fristärkelsesord i dial.)" (ens de a
sekt a starkt. de brukats a vil ha
enbuskes te stavar (am.; h. kollektivt). Enstavvar
de va så ~~vida~~ vida präktiga).

Hagtom förkom ej förr i bygd.

När de laggade, då gjorde de banden
 utar hasselpäkar; de bandade med
hasselpäkar. (na dr laggods, da
 gods de båna uta hagspäkar; de bänd
 na hagspäkar). Även utant hasselbuskar
 (hagsbuskar, h, pl, m.) hörde jag meddel. an.
 vända. Plockning av hasselnötter förekom i
 någon större omfattning. "Ibland då
 var det snö och lusa (tränga sig fram
 mellan barkarna) och iverigt leta (eftersom)
 nötter var man kunde. Det var aldrig
 så gott om dem." (ibland då va de
 de snö a luss alyt iöter, vär en
 Kuins. de va alor så gott om dem).

"Hägg de växer allt vill i kårssåk
 (kärmark) och mossar. De tuktar så
 skarpt de där vilda. (Häg de växer
 allt vill i försök a moss. de
 luktas sa skarpt de där vils).

"Kungsbar (måbar?) de var som vinbar
 men de smakade ingenting." (Kungsbar
 dr va som vinbar, men de smäktas

inömt).
 - "Nysen det plockade man på höstarna.
 de växte som de ville." (nyspa da phäcks
 on pa 'hōsta. de växsts som d vils)

"Det fanns oelträd. Det fanns en
 stor oel i stenrös (= sturöse) här ute
 vid Läbbemåla" (då fanns ökselträd,
 de fanns e stōr öksel. et stēnrōr
 här ute ve läbbemāla). Oelbären kallade
oelon (öksla, ösig o. pl, u.). "Ibland åt
 man dom råa. Det var bra stora klasar.
 De var goda när de var mogna. Och
 ibland lade de dom på glöderna, så
 de fräste lite." (iblain åt ~~dom~~ on dom rās.
 de va brā stōra kläss. de va gōs,
 na dē va mögns. ā iblain lā de om
 pa ghōra så d frästa lils)

"Vi hade 'allt en pöppel här och hon
 slo sig an (ung. = bredde ut sig) 'så fröskä-
 ligt. Men hon gao ^{utvecklades} sig mer;
 ännu, så den gjorde vi oss av med.
 Se det slog opp ifrån ^{roarna} se så dant." (vi hād

fr s. 8!

äppla de fins g^ot sm. där utma sön
 ner ve sörgar där fans de g^ot sm
 viläp^lsr). "Det brukade vi plöcka
 hem (meddel. och lemmes systrar, när de bodde i
 föräldrakammret Kullen i Lönby) och lade
 opp dom på bodvinden, så de tjälades
 (dial: s vanliga ord för (förfrysas), så de var som
 stenar. Sedan tog vi mer dom och lade dom
 på spiselhallen att l^ena opp, och sedan
 åt vi dom." (de brukte vi plöcka hem
 a la sp på bövern (!), så de zæd^es,
 så de var som stens. sedan tog vi mer
 dom a la dom på spisselhåla te
 lens sp, a sedan åt vi dom).

Meddelare: Fru Hilma Isaksson, född i
 Nyhagen, Tjärstad, född 1874 i Västra Eneby,
 men redan vid tidiga år inflyttad till Tjärstad
 och sedan bosatt där.

Uppptecknat i juni 1964 av
 Per Aggemark

Vård och användning av vilda träd, buskar
och örter på inägomark.

Östergötland
 Tjärstad s:n
 Kinda l:ld

Fortsättning av svar på Landsmålsarkivets fol.
 Nr 188. Större delen av fol. brev. 1964.

N. Kinda kommun

Vilda vinbär (vils vinbär) förekom
 inte i hagen. Tog man vara på dem?
 "Inte annat (än) om man stoppade
 dem i munnen. (inte ans om en
 stöpts dem i munnen). "De röda
 de var ju sura förstås, men
 de svarta de var ju inte sura men
 de var inte goda; det har jag aldrig
 tyckt." / de rösa de var ju sura
 förstås, men de svarta de
 var ju inte sura, men - de var
 inte goda; det har jag aldrig
 tyckt).
 "Timjan det kunde jag ta om att
 de hade till korvlagda, mejran
 (=mejrän) och timjan. Men jag har aldrig

använt det. Vålex det vilde (= vilt)?
 Det vet jag aldrig, att jag har sett
 någon gång. (tintyan de hörs ja
 tåross om, att de hårdt te körkryds
 mågra å tintyan. man ja
 har ältre använt st. välss de
 vil? de vet ja ältre, att ja ha git
 när gång)

"Baldersträ" det vätte vist på åkrarna
 ibland. Prästkragars var vist var-
 dagsmammet på dom, fast de var
 små de där (= pastor s. prästkrags) (bälldzbrä
 de välss vist på åkra ibland.
 prästkrags va vist vådasmammet
 på dom, fast de va små de där).

"Prästkragar det sade de just inte
 förr än (= utan) det var prästnackar"
 (prästkrags de så de just inte
 för, en de va prästnäck).

"Kammarblommor det var mest
 som en ogräs. de vätte ibland sad mest
 som stora buskar." (kåmsrblommor

de va mest som et ogræs. de
vækste iblan så mest som
større bær). Troligen avig meddel.
uånnomill.

"Björnbär det växte just inte här. Björn-
hallon kallade de den." / björnbä
de växte just inte här. Björnhåla
kallade de den.

"Blodrot, jaa, det grov de opp och hade
till medicin, när korna fick rödjukan.
Rötterna var knosiga mest som
ingefära. Det skulle koka ihop,
så det vart bara lite gränd. Mamma
hon brukade allt att samla sådant där
och förkade och hade till medicin."

/ bräroröt, jaa, de grov de opp a hade
te medicin, när korna fick rödjuka.
rötterna va knosiga mest som
ingefära. de skulle koka ihop,
så de vart bara lite gränd. Mamma
ho brukat allt a samlat sant
där a förkade a hade te medicin)

"Fingerborgsblommor det har de här
trädgården. Det blir på ängsligt
/ = friskräckligt, rygligt / med frön i de där
fingerborgarna. De fröar sig själva.
Fingerborgsblommor de har de här i trädgården.
de blir på ängsligt med frön i de
där fingerborgarna. de fröar på (sälva).
'jungfruhattar' kände inte medel. tid men
däremot en sorts malva, som kallades
'jungfruhattar'. Den växer vild uteslutar
dikesrenar, särskilt på grus- och sand-
jord men brukade också för användas
som prydnadsväxt. 'jungfruhattar'
sade de att de hette, men vi vi kallade
dem körsbärblommor. Vi var så
letta att (= leda, trötta på) dem. (jungfru-
hatts på de att de hette, men vi vi
kallade dem körsbärblommor. vi var
så letta att dem). "Se i min barn-
dom då städade de inte med mycket
blommor i kring väggarna. (se i
min barndom då städade de inte

med mjölks blömmor (kross vägora).
 Det var mest dessa 'krossblommor', "och så
 rosor hade de, men de kallade dem
provinscher (=provinsrosor). De var inte
impade (=ympade) de där, än (äntan) de
 kom op direkt. Nu så 'har de inte
änne (=annat än) impade, "I det är ju
rosor det." (a så rosor hade de, men
 de kallas dem provinscher, de va
 inte impade de där, en de kom
op direkt, nu så 'har de inte
ännu impade, se de ä ju rösa
 de).

Malört (malört, obeg, m.). "Och så
 var det ^{en} sort som - var smärlikt, men
 det luktade inte, det var gräbörden"
 (a så va de en sort som smärlikt,
 men de luktades - inte, de va
gräbör). "I malört det tog de in
 och torturade, de skulle fria för mot
 (=skydda mot mal). "se malört de
 to de in a torturats, de skulle fri

för mat).

"Kumning (= kummin) det hade vi mycket förr. Jag brukade ha att lägga ibland rödbetorna och när jag ⁴ ~~ortade~~ ortade (= kumning) de hade vi mycket förr. Jag brukar ha't te laga röd-
röbetor a när 'a östads).

"Kumning och fänkål det hade de tus brödkryddor. Fänkål det var väl utländskt. Jag har aldrig tyckt om den kryddan." (= kumning a fänkål de hade de te brödkryddor. fänkål de va te utländskt. ja har älsk tyckt om den krydda) (kullivor) "det var y⁴pläggor; det var det gamla namnet. Och gökbyxor kullade de dem med." (= de va y⁴pläggor; de va de gamla a namnet. a gökbyxor kullade de dem med.)

Hallon (= hälla, ob. c. pl. n.). "Där korna går, där blir nya hallon. De

äter upp de där små plantorna.
Men nu får naga kreatur gå i skogen,
och då blir det ju så mycket hallo!
/ där kåra gå där blir naga
håla. De äter upp de där små
plantorna. men nu får naga
kreatur gå i skogen, & då bli'
ga ju så my' håla).

Hundkal (^{hundkal} hunkäl, m^A) = hundkäl.
"Vi brukade skära av det och torke
det, med ^{med} det var färskt. Och då var
det bra foder av det. Vi hade mycket
hundkal här. När vi gjorde buketter,
då tyckte vi det var så fint med
hundkalblommor i." / vi brukade &
Joss ä't & torkes't ma da va
färskt. & da var ga brai för ä't.
vi hads myks hunkäls här.
när vi go ga buketter ga tykte
vi de va så pät ma hunkälss-
blömmor i. "Det första som sticker
opp om vären, så är det hundkaxen."

1 da f8qf2 som stikker 8p om v8ra 27 8.
sa a da h8nk8hssn).

'Kirsch8l' kallas i m8let kers
(z8q, 8v. utt8let z8q, m.). "Kers det 8r
8n ogr8s. Det 8r n8t l8t 8n r8ta ut.
De 8r mest (= m8stan), som h8nk8x
(i utt8ndet)" (z8q d8 8 et 8gr8s. d8
8 m8 l8t 8 r8t8 ut. d8 8 m8st
som h8nk88s).

"K88f8tt8 det var b8ttiga (= tidiga)
blommor." (k88f8tt8 d8 var b8ttiga
blommor).

Tj8rblommor 8c var bladdiga (= kladdiga)
p8 sk8ften. (Tj8rbl8mm8 d8 var
bl8diga p8 sk8ft8). D8remot k8nd8
medel. 8 till k8lleks8rt, fast8n j8g fr8v8tte
beskriva den s8 tydligt j8g kunde.

"N8s sort8rs blommor och n8s blommor
8v var sort8n i n8s h8gar skulle de
plock8 p8 midsomm8ra8ft8n." (n8s
88f8q bl8mm8r 8 n8s bl8mm8r 8 v8
88ft8n 8 n8s h8g8 skulle de p888s

pa mäsomsråften).

"Libstika det hade de till medicin, men jag har aldrig sett det. (libstika de hade de till medicin, men de har äter till st).

"Skvackra (= skvattram) det växer i mossen. Det luktar så illa. (skvackra de växer i mossen. De luktar så illa).

"Mjölkstikl det växte ibland på den, ibland havren, och det var allt i trädgårdsländerna med. Dom fick man hålla efter. (mjölkstikl de växte ibland på den, ibland havren, och de var allt i trädgårdsländerna med. Dom fick man hålla efter (mjölkstiklarna). De användes i till spenat.

"Ärnässlor (s. aksis förkom i trädgårdsländerna) den kunde man rycka upp med rötterna. De blir inte så höga som de andra nässlorna. (ärnässlor som kunde man rycka upp med rötterna. de blir

into så högt som de ännu närliggande 29 10.

Svalört kallade man: "Välleten för
lunkor / lunkor, pl.). "Det kom upp
runda blad biten (= tidigt, på våren,
och det blidde små gula blommor
som stjärnor. Det kolkte vi spenat av,"
(da kam sp runda blå biten på
våra a de blids små gula & blommor
som stjärnor, da kolkte vi spenat a).

"Hällen (= svinnmållan) den tog de, när
han var mjält och kolkte spenat av.
Och sedan ~~kolkade~~ ^{högade} vi (måll) åt grisarna
och de var så hagna efter (= förtjusta
i) den, och honsen med. (mållan
den tö de, när han var mjält
a kolkte spenat a, a sen kolkte
vi åt grisarna, a de, var så hagna
åt den, a honsa med).

"Vässlor det skär vi och lorkade i
strugga (t.ex. på loken). Och man fick
lov att skära dem när de var torra.
Se var de våta, då blidde de svarta.

Det var hönserna på tokarna efter.
 (nästa de skär vi a torrt i
 skingra. a en frukost a försom,
 na de va förs. se va de vats, da
 breds de svafs. da va hönserna på
 tokarna äter). De ät dem torra på
 vintern. Men så länge de står på
 roten, äter de dem inte. (men så
~~lång~~ de står på rota, äter de
 dem inte). Det kunde man se i meddel:
 hönsgård, där det fanns gott om näslor.

"Pepparrot den odlade de. Vid Kullen
 (meddel: frialdalen i Lönabo by) finns det mycket.
 Vi har allt tagit upp hit (till Nyhagen),
 men hon vill sig inte här. (pepparrot
 den odlade de. ve kullen finns
 de mycket. vi har allt tagit upp hit,
 men hon vil se inte här).

"Renfan (diat: namn på rölleka) det finns.
 Det vet jag inte de använde till något,
 än (=utan) det är väl ibland gräset."
 (renfan de finns. de vet ja inte

de används te mät, an de a
 ls rblan grässt).

"Turbillor (= syra, ängsyra i fötterna), ja,
 vad är det de har det till? De kallade
 varandra för turbillor, när de var orams
 barnningarna. Turbillor och rabarber-
bälar (= rabarberstjälkar) brukade de gå och
tugga på en del." (surbilar, ja, va
 a da de hå dä tē? de hå lā var-
 ännu för qu**irbilā ya de vat āsāms,
 bāyūnā. su**irbilā a rabāstōr-
 bōhō brukats de gå a tūgā pā
 en del).****

"Stickelbär, sådana där små, raggiga,
 det är vilda (kru**sbär. Se dom bli det
 inte mjōldag pā." (stik**el**bär, same
 da små, raggiga da a vils bär.
 n, dōm bli dä mts mjōdāg pā).**

"Täklök. Vi hade allt på kat**lart**äket
 men de har gātē ut sig. Dom hade
 man vil bara är se på." (t**ä**kl**ö**k
 v**h** hād āll pā gāl**ä**t**ä**ket, men de****

har g^at mⁱt (!) s^a, d^öm h^ad^ön
l^ö b^ass t^e sⁱ p^a).

32 15.

Meddelare: Fru Hilma Isaksson, Nyhagen,
Tjärstad, född 1874 i V. Sueby men vid tidiga år
inflyttad till Tjärstad och sedan borat där.

Upptecknat i augusti 1966 av

Per Aggemark